

VÝBER LEGISLATÍVNYCH ZMIEN A NOVINIEK ZA MÁJ 2023

1. VYŠLO V ZBIERKE ZÁKONOV

ZÁKON O POPLATKOCH ZA ZNEČIŠŤOVANIE OVZDUŠIA

- *Zákon č. 190/2023 Z. z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia (úplné znenie zákona nájdete [TU](#))*
- **Účinnosť: 1. januára 2024**

Anotácia:

Zvýšenie sadzieb základných poplatkov za znečisťovanie ovzdušia; zvýšenie hranice minimálnej sadzby pre vznik poplatkovej povinnosti z doterajších 34 eur na 500 eur; upustenie od poplatku za CO pre zdroje znečisťovania ovzdušia zaradené do schémy obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov.

Popis:

Zákon má za cieľ vytvoriť účinný ekonomický a motivačný nástroj na dosiahnutie cieľov stanovených v oblasti ochrany ovzdušia podľa princípu "**znečisťovateľ platí**", tak ako to deklaruje Environmentálna Stratégia do roku 2030. Účelom zákona je **nahradenie v súčasnosti platného zákona č. 401/1998 Z. z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia v znení neskorších predpisov**, čo predstavuje aj jedno z prioritných opatrení Národného programu znižovania emisií, s cieľom **znižit' emisie vybraných znečisťujúcich látok do roku 2030**.

Aktuálne platný zákon bol prijatý v roku 1998. Počet spoplatnených znečisťujúcich látok sa zúži na šesť: TZL, SO₂, NO_x, CO, TOC a amoniak.

Poplatky za znečisťovanie ovzdušia podľa teraz platného zákona **sú neprimerane nízke a nezohľadňujú doterajšiu infláciu**. Nová právna úprava preto **zvyšuje sadzby základných poplatkov** tak, aby ich výška reflektovala viac negatívne vplyvy vypúšťania znečisťujúcich látok do ovzdušia a vo vyššej miere motivovala znečisťovateľov ovzdušia k ďalšiemu znižovaniu emisií. Ide o postupné zvyšovanie sadzby poplatkov s tým, že v priebehu piatich rokov pomocou nábehového kompenzačného koeficientu sa poplatok zdvojnásobí a do roku 2030 sa znova zdvojnásobí. Následne, od roku 2031, budú poplatky každoročne navyšované podľa miery inflácie.

Okrem aktualizácie výšky sadzieb za znečisťujúce látky a určenie nábehového kompenzačného koeficientu ďalej zákon stanovuje zvýšenie hranice minimálnej sadzby pre vznik poplatkovej

povinnosti, z doterajších 34 eur na 500 eur. Uvedeným opatrením sa zníži počet poplatníkov a dosiahne sa, že poplatky budú platiť významní znečisťovatelia ovzdušia.

Zároveň sa upustí od poplatku za oxid uhoľnatý (CO) pre zdroje znečisťovania ovzdušia zaradené do schémy obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov, aby nedochádzalo k dvojitému spoplatňovaniu "fosílného uhlíka" (za emisie CO z biomasy sa platí). Toto zvyhodňovanie sa ponecháva do konca roku 2023.

Ďalej sa ruší osobitná oznamovacia povinnosť, nakoľko za oznámenie bude považované oznámenie údajov o emisiách do Národného emisného informačného systému (NEIS). Pričom povinnosť oznamovať údaje o emisiách do NEIS z veľkých a stredných zdrojov znečisťovania ovzdušia pre všetky znečisťujúce látky podľa prílohy č. 2 vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 410/2012 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ovzduší v znení neskorších predpisov ostáva zachovaná.

Pôvodný zámer oslobodiť od poplatkovej povinnosti malé zdroje sa na základe zásadných pripomienok zmenil na právomoc miesta obcí, rozhodnúť všeobecne záväzným nariadením o zavedení poplatkov v danom meste či obci. Novou právnou úpravou sa dosiahne posilnenie princípu "znečisťovateľ platí", zníženie administratívnej záťaže jednak pre prevádzkovateľov malých zdrojov znečisťovania ovzdušia, ale aj pre úradníkov na obciach sa dosiahne významné zjednodušenie platenia poplatkov a žiadaný environmentálny prínos.

NOVELA ZÁKONA O OCHRANE OZNAMOVATEĽOV PROTISPOLOČENSKEJ ČINNOSTI A NIEKTORÝCH ZÁKONOV

- *Zákon č. 189/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (úplné znenie zákona nájdete [TU](#))*
- **Účinnosť: 1. júla 2023**

Anotácia:

Transpozícia smernice (EÚ) o ochrane osôb, sprísnenie sankcií (pokút), rozšírenie poskytovania ochrany osobám nahlasujúcim porušenia práva.

Popis:

Zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý a priori návrh zákona novelizuje nadobudol účinnosť 1. marca 2019. Predmetom zákona je najmä transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1937 z 23. októbra 2019 o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva Únie v platnom znení (ďalej len „smernica (EÚ) 2019/1937 v platnom znení“).

Obsahom zákona je najmä prebratie jednotlivých článkov smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení do súčasného znenia zákona. Zároveň, zákon reaguje na viaceré nedostatky právnej úpravy, ktoré boli predkladateľom v spolupráci s Úradom na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti identifikované až v aplikačnej praxi. Obsahom zákona je aj **sprísnenie sankcií (pokút)**, pričom navrhované sprísnenie je potrebné vnímať najmä v kontexte požiadavky čl. 23 ods. 1 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, ktorý stanovuje povinnosť pre členské štáty prijímať účinné, primerané a odrádzajúce sankcie uplatniteľné na fyzické alebo právnické osoby. Doterajšiu právnu úpravu výšky sankcií v tomto smere nebolo možné považovať za dostatočne odrádzajúcu a z tohto dôvodu sú stanovené vyššie sankcie za porušenie zákona.

Nad rámec transpozície sa názov Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti zmení na kratší názov „**Úrad na ochranu oznamovateľov**“.

Zákon je kontinuálny vo vzťahu k doterajšej právnej úprave, z ktorej vychádza a na ktorú nadväzuje. Primárnym cieľom zákona je najmä **posilnenie presadzovania práva a právom chránených záujmov oznamovateľov kriminality** alebo inej protispoločenskej činnosti a **podpora postihovania protispoločenskej činnosti za účasti verejnosti**.

Medzi najvýznamnejšie zmeny obsiahnuté v zákone, patria:

- rozšírenie poskytovania ochrany osobám nahlasujúcim porušenia práva Únie,
- rozšírenie poskytovania ochrany osobe, ktorá v zákonom vymedzených prípadoch zverejnila informácie o protispoločenskej činnosti,
- rozšírenie poskytovania ochrany osobe, ktorá podala oznámenie anonymne a ktorej totožnosť bola následne odhalená,
- rozšírenie osobnej pôsobnosti zákona,
- rozšírenie povinností zamestnávateľa,
- rozšírenie povinností Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti,
- vymedzenie rozsahu povinných údajov, ktoré sú príslušné orgány verejnej moci povinné sprístupniť,
- rozšírenie povinnosti zachovávať mlčanlivosť a zvýšenie sadzby pokút.

NOVELA ZÁKONA O ZBORE VÄZENSKEJ A JUSTIČNEJ STRÁŽE

- *Zákon č. 187/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov (úplné znenie zákona nájdete [TU](#))*
- **Účinnosť: 1. júla 2023**

Anotácia:

Úprava oprávnení príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže v reflexii na požiadavky aplikačnej praxe; úprava ustanovení týkajúcich sa sťažnosti obvineného a odsúdeného, ktorá okrem iného cieľi aj na rozšírenie okruhu osôb, ktoré budú môcť v mene väznenej osoby podávať sťažnosti; úprava nosenia tzv. telových kamier na služobných rovnošatách príslušníkov zboru.

Popis:

Cieľom predmetnej právnej úpravy je precizovanie niektorých ustanovení upravujúcich oprávnenia príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej len "zbor"), ktoré priniesla aplikačná prax.

Zásadnou zmenou prechádza aj úprava ustanovení týkajúcich sa **sťažnosti obvineného a odsúdeného**, ktorá okrem iného cieľi aj na **rozšírenie okruhu osôb**, ktoré budú môcť v mene väznenej osoby **podávať sťažnosti** a zabezpečiť tak ochranu práv a právom chránených záujmov väznených osôb.

Ďalším cieľom je aj právna úprava týkajúca sa oprávnenia zboru používať obrazové záznamy a zvukové záznamy, presnejšie právna úprava **nosenia tzv. telových kamier na služobných rovnošatách** príslušníkov zboru, ktorá má vyriešiť požiadavky týkajúce sa presadzovania práva.

Taktiež sa upravujú určité ustanovenia, ktoré majú za účel dosiahnuť čo najväčšie právne zabezpečenie maximálnej hospodárnosti a efektívnosti pri postupoch nakladania s majetkom štátu.

ZÁKON O REGISTRII TRESTOV

- *Zákon č. 192/2023 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (úplné znenie zákona nájdete [TU](#))*
- **Účinnosť: 1. júla 2023**

Anotácia:

Transpozícia smerníc EÚ - zúženie okruhu subjektov a účelov pre poskytovanie odpisu registra trestov.

Popis:

Primárnym cieľom zákona je implementácia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/816, ktorým sa zriaďuje centralizovaný systém na identifikáciu členských štátov, ktoré majú informácie o odsúdeniach štátnych príslušníkov tretích krajín a osôb bez štátnej príslušnosti (ECRIS-TCN), s cieľom doplniť Európsky informačný systém registrov trestov, a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2018/1726 (ďalej len "nariadenie"). Zákonom sa súčasne odstraňuje transpozičný deficit vyplývajúci zo smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV.

Kľúčovú zmenu predstavuje **minimalizácia počtu oprávnených subjektov a účelov pre poskytovanie odpisu registra trestov**, predovšetkým s poukazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 15/06-95, ktorý poukazuje na **nedôvodnosť široko nastaveného rozsahu preukazovania miery bezúhonnosti**.

Súčasne sa v súlade s predchádzajúcou vetou, judikatúrou Ústavného súdu Slovenskej republiky a zavedenou praxou explicitne stanovuje obsah špecializovaného výpisu z registra trestov, výpisu z registra trestov pre prácu s deťmi podľa osobitného predpisu a odpisu registra trestov pre vybrané povolania.

Cieľom zákona je **zúžiť okruh subjektov, ktoré** v zmysle príslušných právnych predpisov **vyžadujú** na preukázanie bezúhonnosti **údaje z odpisu registra trestov** a oboznamujú sa s nimi. Samotné posudzovanie žiadostí v platnej právnej úprave odpisu registra trestov je personálne, časovo a ekonomicky náročné, a problémom sa javí byť aj kvalifikované posúdenie jednotlivých trestných činov vo vzťahu k posudzovanému úseku výkonu verejnej správy.

V rámci výkonu verejnej správy sa v jednotlivých oblastiach a úsekoch verejnej správy rozhoduje o právach a povinnostiach fyzických a právnických osôb, pričom zmena právneho postavenia osoby je v mnohých prípadoch viazaná na preukázanie bezúhonnosti. Zákonom sa docieľi, že osoba, ktorá nie je v zmysle právnych predpisov upravujúcich konkrétny úsek výkonu verejnej správy bezúhonná, nebude môcť nadobudnúť nové práva a osobe, ktorá požíva určité oprávnenie, po strate bezúhonnosti takéto oprávnenie zanikne.

Zákonom dochádza k zjednoteniu podmienok bezúhonnosti, a to s poukazom na európsku legislatívu, napr. smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. decembra 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2004/68/SVV.

V neposlednom rade zákon upravuje okruh subjektov, ktoré môžu žiadať o odpis registra trestov, **zúžuje okruh právnych predpisov, v zmysle ktorých sa vyžaduje odpis registra trestov**, nakoľko pre účely konkrétného osobitného predpisu postačuje výpis z registra trestov,

výpis z registra trestov pre prácu s deťmi podľa osobitného predpisu alebo špecializovaný výpis z registra trestov.

Zjednotením výpočtu trestných činov sa zohľadňujú podmienky bezúhonnosti pre vybrané úseky verejnej správy, čo znamená, že určitá skupina trestných činov je pre konkrétny právny vzťah vymedzená dostatočne a presne. Výsledkom je **jednoduchší a prehľadnejší postup pri posudzovaní splnenia podmienok bezúhonnosti**, a to nielen pre správne orgány, ale aj pre účastníkov správneho alebo obdobného konania.

NOVELA ŠKOLSKÉHO ZÁKONA

- *Zákon č. 181/2023 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (úplné znenie zákona nájdete [TU](#))*
- **Účinnosť: 30. mája 2023**

Anotácia:

Kompenzácia nákladov spojených s neúspešnosťou pri umiestnení detí do verejnej materskej školy formou rodičovského príspevku.

Popis:

Cieľom zákona je kompenzovať rodičom resp. zákonným zástupcom detí vo veku od 3 do 5 rokov náklady spojené s nemožnosťou umiestnenia detí do verejnej materskej školy z kapacitných dôvodov.

Predmetný zákon má motivovať štát k budovaniu siete materských škôl, podporovať rodinu a pozitívne vplývať na výzvy spojené s demografickým vývojom na Slovensku. V dôsledku nedostatku miest v materských školách bolo o neprijatí detí rozhodnuté v tisíckach prípadoch. Podľa údajov z Centra vedecko-technických informácií Slovenskej republiky je to v uplynulých rokoch celkovo: 2015 - 13 482, 2016 - 12 486, 2017 - 12 328, 2018 - 12 502, 2019 - 14 941, 2020 - 18 031.

Kompenzácia nákladov spojených s neúspešnosťou pri umiestnení detí do verejnej materskej školy sa podľa zákona realizuje **vo forme rodičovského príspevku**. Nárok na jeho priznanie vznikne zákonnému zástupcovi dieťaťa, ktorý však **musí preukázať, že sa neúspešne pokúšal umiestniť dieťa do verejnej materskej školy**.

Nárok na kompenzáciu nákladov je časovo obmedzený. **Zanikne po uplynutí toho školského roka, v ktorom malo dieťa nastúpiť do materskej školy.** Toto časové obmedzenie má slúžiť na to, aby motivovalo zákonných zástupcov aktívne vyhľadávať pre dieťa miesto v materskej škole. Nárok taktiež **zanikne aj v prípade, že sa podarí dieťa do materskej školy umiestniť priebežne,** počas školského roka.

Zákonným zástupcom tak bude rodičovský príspevok vyplácaný **po dobu najviac desať mesiacov po neúspešnom pokuse umiestnenia dieťaťa** do verejnej materskej školy. Vyplatenie kompenzácie sa vyslovene viaže na neúspešný pokus o umiestnenie dieťaťa do verejnej materskej školy. Verejnou materskou školou sa rozumie materská škola zriadená orgánom miestnej štátnej správy v školstve alebo orgánom územnej samosprávy.

Zákon stojí na premise uvedenej v ustanovení § 28c ods. 1 školského zákona, podľa ktorého je zabezpečenie predprimárneho vzdelávania detí v materskej škole je garantované štátom. V prípade, že bude zákonný zástupca neúspešný pri umiestnení dieťaťa do verejnej materskej školy nárok mu nezanikne ak sa mu podarí dieťa úspešne umiestniť do súkromnej materskej školy. Pri súčasnom nastavení cien školného za súkromné materské školy bude priznaný rodičovský príspevok vo väčšine prípadov predstavovať iba čiastočnú kompenzáciu. Toto opatrenie však môže stimulovať trh ku vzniku nových súkromných materských škôl, ktoré môžu napomôcť k čiastočnému pokrytiu nedostatočných kapacít v segmente.

Oprávnený zákonný zástupca si bude môcť svoj nárok uplatniť **najneskôr do 31. júla roka, v ktorom podávala žiadosť o prijatie dieťaťa na predprimárne vzdelávanie.** Podľa § 59 ods. 4 druhá veta školského zákona sa žiadosť o prijatie dieťaťa na predprimárne vzdelávanie podáva v čase od 1. mája do 31. mája. Podľa § 59 ods. 7 druhá veta školského zákona o prijatí dieťaťa rozhodne riaditeľ školy do 30. júna, ktorý predchádza školskému roku, v ktorom sa má predprimárne vzdelávanie dieťaťa začať. Zákon tak ponecháva zákonnému zástupcovi **dostatočný čas na preukázanie nároku.** Štátu zase necháva dostatočný čas na spracovanie žiadostí tak, aby mohol začať od septembra (času, kedy malo dieťa nastúpiť na predprimárne vzdelávanie) vyplácať príspevok.

Predmetná právna úprava pri určovaní nároku na príspevok počíta aj s posudzovaním dostupnosti materskej školy. V čl. I a čl. II bod 2 zákon ustanovuje: **v dostupnej vzdialenosti od miesta trvalého bydliska dieťaťa.** Úmyslom je ponechať posúdenie nároku na správnej úvahe. V praxi totiž môžu nastať situácie, že materská škola nebude priamo v mieste trvalého bydliska dieťaťa, no bude dostupná napr. prostredníctvom školského autobusu. V takom prípade bude o dostupnosti rozhodovať úrad práce sociálnych vecí a rodiny príslušný podľa § 5 ods. 1 zákona o rodičovskom príspevku.

NOVELA ZÁKONA O DOTÁCIÁCH V PÔSOBNOSTI MINISTERSTVA PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY

- *Zákon č. 172/2023, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (úplné znenie zákona nájdete [TU](#))*
- **Účinnosť: 1. júla 2023**

Anotácia:

Úprava maximálnej sumy, ktorou štát prispieva na rekondičné pobyty určené poberateľom dôchodkov

Popis:

Zákon reaguje na **bezprecedentný nárast spotrebiteľských cien**, ktorý sa nevyhol ani nákladom na rekondičné pobyty určené poberateľom dôchodkov. Štát dlhodobo podporuje tieto pobyty, ako nástroj predchádzania sociálnemu vylúčeniu a podpory obnovovania psychickej kondície a fyzickej kondície penzistov (§ 6 ods. 1 písm. b)). Skutočnosť, že MPSVR SR každý rok takýmto spôsobom prispieva k zvyšovaniu kvality života tisícov dôchodcov dosvedčuje, že ide o úspešné a potrebné systematické opatrenie.

Maximálna suma, ktorou štát prispieva na rekondičné pobyty predstavuje súčasných 50 eur od nadobudnutia účinnosti zákona, čiže od roku 2011. Je zrejmé, že takto nastavená maximálna výška podpory už v súčasnosti reálne spôsobuje to, že v konečnom dôsledku je neefektívna, pretože neumožní poberateľom dôchodkov bez iného príjmu (§ 6 ods. 1 písm. b)), aby podporované rekondičné pobyty využívali, keďže zvyšnú časť celkovej ceny rekondičného pobytu si nedokážu zaplatiť.

V zmysle zákona teda **maximálna výška príspevku na rekondičné pobyty ľudí poberajúcich dôchodky sa od 1. júla 2023 zvýši z doterajších 50 eur na 100 eur.**

OPATRENIE O USTANOVENÍ VÝŠKY NÁHRADY ZA BOLEŠŤ A VÝŠKU NÁHRADY ZA SŤAŽENIE SPOLOČENSKÉHO UPLATNENIA NA ROK 2023

- *Opatrenie Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 176/2023 Z. z. o ustanovení výšky náhrady za bolesť a výšku náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia na rok 2023 (úplné znenie opatrenia nájdete [TU](#))*
- **Účinnosť: 24. mája 2023**

Anotácia:

Náhrada za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia na rok 2023 - 26,08 eur za jeden bod sadzby.

Popis:

Cieľom opatrenia je ustanoviť **výšku náhrady za bolesť a výšku náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia na rok 2023** z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistenej Štatistickým úradom Slovenskej republiky. Opatrenie sa uverejní vo Vestníku Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky a oznámenie o vydaní opatrenia sa uverejní v Zbierke zákonov Slovenskej republiky.

Priemerná mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky zistená Štatistickým úradom Slovenskej republiky za kalendárny rok 2022 je **1 304 eur**. Opatrenie obsahuje vypočítanú sumu **2% z priemernej mesačnej mzdy**, čo predstavuje **26,08 eur za jeden bod sadzby bodového hodnotenia** za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia.

SUMY STRAVNÉHO

- *Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 171/2023 Z. z. o sumách stravného (úplné znenie opatrenia nájdete [TU](#))*
- **Účinnosť: 1. júna 2023**

Anotácia:

Zvýšenie súm stravného pre pracovné cesty: pre časové pásmo 5 hodín až 12 hodín trvania pracovnej cesty zo 6,80 eura na 7,30 eura, pre časové pásmo nad 12 hodín až 18 hodín trvania pracovnej cesty z 10,10 eura na 10,90 eura, pre časové pásmo nad 18 hodín trvania pracovnej cesty zo 15,30 eura na 16,40 eura.

Popis:

Účelom opatrenia je **zvýšiť sumu stravného pre jednotlivé časové pásma ako nárokovej náhrady pre zamestnanca vyslaného na pracovnú cestu**, a to v nadväznosti na vývoj indexu cien jedál a nealkoholických nápojov v reštauračnom stravovaní. Podľa štatistických údajov za mesiac január 2023 mesačný kumulovaný index cien jedál a nealkoholických nápojov v reštauračnom stravovaní v Slovenskej republike dosiahol hodnotu 107,0, čo predstavuje oproti základni zvýšenie o 7,0 percentuálneho bodu (za základňu sa považuje mesiac, na základe ktorého sa naposledy zvyšovali sumy stravného). Sumy stravného pri pracovných cestách boli naposledy

zvýšené opatrením Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 432/2022 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2023 na základe indexu cien jedál a nealkoholických nápojov v reštauračnom stravovaní za mesiac august 2022.

Opatrením sa suma stravného pre jednotlivé časové pásma zvýši nasledovne:

- **5 hodín až 12 hodín** trvania pracovnej cesty **zo 6,80 eura na 7,30 eura**,
- **nad 12 hodín až 18 hodín** trvania pracovnej cesty **z 10,10 eura na 10,90 eura**,
- **nad 18 hodín** trvania pracovnej cesty **zo 15,30 eura na 16,40 eura**.

Sumy stravného sú zaokrúhlené podľa § 8 ods. 2 zákona o cestovných náhradách na desať eurocentov nahor.

2. SCHVÁLENÉ ZÁKONY

NOVELA ZÁKONA O FONDE NA PODPORU VZDELÁVANIA

- *Zákon z 23. mája 2023, ktorým sa dopĺňa zákon č. 396/2012 Z. z. o Fonde na podporu vzdelávania v znení neskorších predpisov (schválené znenie zákona nájdete [TU](#))*
- **Účinnosť: 1. júla 2023**

Anotácia:

Umožnenie študentom predčasne splatiť pôžičku z Fondu na podporu vzdelávania bez úhrady poplatkov alebo iných nákladov súvisiacich s predčasným splatením pôžičky.

Popis:

Cieľom zákona je **umožniť študentom predčasne splatiť pôžičku** z Fondu na podporu vzdelávania (ďalej len "fond") **bez úhrady poplatkov alebo iných nákladov súvisiacich s predčasným splatením pôžičky**.

Fond v súčasnosti poskytuje pôžičky pre študentov, ako aj pre pedagógov. Platná zákonná úprava už dnes umožňuje predčasné splatenie pôžičky poskytovanej Fondom bez úhrady poplatkov alebo iných nákladov súvisiacich s predčasným splatením pôžičky iba pedagógom. Študentom takáto možnosť zákonom umožnená nie je. Jedným z hlavných cieľov fungovania Fondu je podpora dostupnosti vysokoškolského vzdelávania na Slovensku. Fond za týmto účelom poskytuje zvýhodnené pôžičky pre študentov, ročne ide o stovky poskytnutých pôžičiek. Na výhodnosť pôžičky vplýva najmä jej konečná cena. Tú v prípade predčasného splatenia zvyšuje poplatok za predčasné splatenie, ktorý takto zbytočne navyšuje náklady dlžníka.

Zákonná možnosť predčasne splatiť pôžičku bez poplatkov preto v konečnom dôsledku **prispeje k zníženiu ceny pôžičky pre študentov**. Fond tak bude jeden zo svojich hlavných cieľov napĺňať efektívnejšie. Zároveň dôjde k zrovnoprávneniu postavenia študentov a pedagógov z pohľadu možnosti predčasného splatenia pôžičky bez poplatkov. Možnosť predčasne splatiť pôžičku bez úhrady poplatkov alebo iných nákladov súvisiacich s predčasným splatením pôžičky sa bude týkať oboch typov pôžičiek pre študentov, ktoré Fond v súčasnosti poskytuje - **stabilizačnej pôžičky a pôžičky pre študentov**.

NOVELA ZÁKONA O OBMEDZENÍ PLATIEB V HOTOVOSTI

- *Zákon z 23. mája 2023, ktorým sa mení zákon č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti (schválené znenie zákona nájdete [TU](#))*
- **Účinnosť: 1. júla 2023**

Anotácia:

Zjednotenie súm, do výšky ktorých sú umožnené platby v hotovosti a to na úrovni jednotnej sumy 15 000 eur bez ohľadu na to, či ide o fyzickú osobu alebo o právnickú osobu.

Popis:

Cieľom zákona je zjednotenie súm, do výšky ktorých sú umožnené platby v hotovosti a to na úrovni **jednotnej sumy 15 000 eur bez ohľadu na to, či ide o fyzickú osobu alebo o právnickú osobu**. Doterajšia právna úprava neumožňuje platby v hotovosti nad sumu 5 000 eur pre právnické osoby a fyzické osoby-podnikateľov a takisto neumožňuje platby v hotovosti nad sumu 15 000 eur pre fyzické osoby – nepodnikateľov.

Zákon č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti bol schválený 29. novembra 2012 a účinnosť nadobudol 1. januára 2013. Od tohto dňa až dodnes nebol ani raz novelizovaný. Uplynulé desaťročie umožňuje tento zákon spätne hodnotiť, pričom možno konštatovať, že jeho deklarovaný cieľ, ktorým bola eliminácia daňových podvodov, sa nenaplnil. Tak ako pred účinnosťou zákona, tak aj po roku 2013 sa daňové podvody s nadmerným odpočtom vyskytovali a viaceré z nich dokonca prerástli aj do medializovaných káuz s politickým presahom. Zatiaľ čo podnikatelia s nepoctivými úmyslami zákon jednoducho odignorovali a v kreatívnom účtovníctve pokračovali, poctivým podnikateľom zákon priniesol komplikáciu napr. pri obchodnom styku s fyzickými osobami napr. pri kúpe motorového vozidla museli klienta poslať faktúru bezhotovostne uhradiť (do banky alebo na poštu) a až potom mohli kupujúcemu vydať tovar, čo bolo často až o niekoľko dní. Zbytočne zákon pre fyzické osoby-nepodnikateľov umožňuje limit pre hotovostnú platbu do 15 000 eur, keď predajca - právnická osoba nesmie prijať platbu v

hotovosti nad 5 000 eur bez ohľadu na to, či ju prijíma od fyzickej osoby – nepodnikateľ a alebo od právnickej osoby, prípadne od fyzickej osoby - podnikateľ a.

Odhliadnuc od vyššie uvedených aplikačných problémov je potrebné spomenúť aj rast mzdovej a cenovej hladiny od roku 2013, kedy zákon začal platiť. Suma 5000 eur v roku 2013 už jednoducho nie je tá istá suma aj v roku 2023. Po zvážení viacerých možností - či percentuálne zvýšiť aj hranicu 5 000 EUR aj hranicu 15 000 EUR približne o mieru inflácie, alebo nastaviť jednu spoločnú hranicu pre fyzické aj právnické osoby - bola stanovená jedna spoločná hranica. Sumy, do výšky ktorých sú povolené platby v hotovosti, sa tak zjednotia na sumu 15 000 EUR bez ohľadu na to, či ide o fyzickú osobu alebo právnickú osobu.

NOVELA ZÁKONA O SOCIÁLNOM POISTENÍ

- *Zákon z 23. mája 2023, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (schválené znenie zákona nájdete [TU](#))*
- **Účinnosť: 1. júla 2023, 31. augusta 2023, 1. januára 2024, 1. júla 2024, 1. januára 2025**

Anotácia:

Úprava vzniku nároku na rodičovský dôchodok.

Popis:

Zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon"), bol schválený za účelom realizácie ústavného práva poistenca na asignáciu časti uhradenej platby spojenej s účasťou na systéme primeraného hmotného zabezpečenia v starobe v prospech osoby, ktorá ho vychovala a ktorej je poskytované hmotné zabezpečenie v starobe. Nástrojom realizácie uvedeného ústavného práva sa od 1. januára 2023 stal rodičovský dôchodok, ktorý patrí rodičom detí, ktoré boli v rozhodujúcom období dôchodkovo poistené.

Právna úprava rodičovského dôchodku v zákone č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len "zákon o sociálnom poistení") však neumožňuje priznanie rodičovského dôchodku poberateľom starobného dôchodku, poberateľom invalidného dôchodku vyplácaného po dovriešení dôchodkového veku a poberateľom výsluhového dôchodku vyplácaného po dovriešení dôchodkového veku (ďalej len "poberateľ dôchodku po dovriešení dôchodkového veku"), ktorých deti neboli v rozhodujúcom období dôchodkovo poistené, avšak boli zúčastnené na výsluhovom zabezpečení podľa zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Vzhľadom na to, že Ústava Slovenskej republiky pri ústavnom práve na asignáciu časti uhradenej platby spojenej s účasťou na systéme primeraného hmotného zabezpečenia v starobe nerozlišuje, či je platba spojená s touto účasťou uhrádzaná v rámci systému sociálneho poistenia alebo systému výsluhového zabezpečenia, bola schválená právna úprava **vzniku nároku na rodičovský dôchodok podľa zákona o sociálnom poistení aj z titulu účasti dieťaťa poberateľa dôchodku po dovŕšení dôchodkového veku na výsluhovom zabezpečení. Nárok na rodičovský dôchodok tak môžu získať aj rodičia vojakov, policajtov či hasičov.**